

↑ Egzamin maturalny w 2021 roku

Vademecum nauczyciela

JĘZYK NIEMIECKI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
I NAUKI

 OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Égzamin maturalny **w 2021 roku**

Vademecum nauczyciela

JĘZYK NIEMIECKI

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2021

Tekst komentarza
do wymagań egzaminacyjnych
Izabela Darecka-Marczak

Konsultacja merytoryczna
Elżbieta Witkowska

Redakcja i korekta
Elżbieta Gorazińska

Projekt okładki, layout
Wojciech Romerowicz

Redakcja techniczna i skład
Barbara Jechalska

Elementy graficzne: © Jovan/stock.adobe.com, © Pushkarevskyy/stock.adobe.com,
© absent84/stock.adobe.com, © Julien Eichinger/Fotolia.com, © LynxVector/Fotolia.com

© Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2021
Wydanie I

ISBN 978-83-66830-14-1

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl
tel. 22 345 37 00

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Wymagania egzaminacyjne	7
2. Komentarz do wymagań egzaminacyjnych	25
2.1. Co dokładnie zmieniono?	25
2.2. Wymagania egzaminacyjne a podstawa programowa	26
2.3. Zakresy tematów z podstawy programowej, które można pominąć podczas powtórek	26
2.4. Środki i struktury gramatyczne a <i>Informator o egzaminie maturalnym</i>	27
2.5. Zakres środków gramatycznych na poziomie podstawowym i rozszerzonym obowiązujący na egzaminie maturalnym w 2021 roku	29
2.6. Zakres środków gramatycznych na poziomie dwujęzycznym obowiązujący na egzaminie maturalnym w 2021 roku	37
2.7. Jak wykorzystać wiedzę o zmianach w procesie nauczania i przygotowania do egzaminu?	43
2.7.1. Tematy, których nie ma	43
2.7.2. Wymagania szczegółowe	44
2.7.3. Zakres środków gramatycznych	44
2.8. Jak zdający może samodzielnie pracować z nowymi wymaganiami?	45
2.8.1. Praca z tekstem i nowym zakresem środków gramatycznych	45
2.8.2. Tworzenie wypowiedzi z nowym zakresem środków gramatycznych	45
2.8.3. Poszerzanie zasobu leksyki	48
Podsumowanie	50
Bibliografia	50

Wprowadzenie

Z uwagi na utrzymującą się w Polsce sytuację epidemiczną minister edukacji i nauki wydał rozporządzenie, które w istotny sposób wpływa na proces nauczania i przygotowań do egzaminów zewnętrznych. Zmiany, o których mowa, odnoszą się do wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych zarówno na poziomie egzaminu ósmoklasisty, jak i egzaminu maturalnego.

W poniższym dokumencie omówiono szczegóły dotyczące egzaminu maturalnego z języka niemieckiego.

Nietypowe warunki pracy jednostek oświatowych spowodowały konieczność podjęcia działań w skali państwa, mających na celu zmierzenie się z problemem, który dotknął cały system oświaty.

Zarówno wiosną w minionym roku szkolnym, jak i jesienią bieżącego roku przez większość czasu szkoły prowadziły zajęcia zdalne. Nauczyciele i uczniowie natrafiali na realne przeciwności, które wynikały z braku wcześniejszego przygotowania do takiej formuły prowadzenia lekcji.

Na trudności te złożyły się:

- brak sprzętu u części uczniów i nauczycieli;
- ograniczona dostępność sieci internetowej w niektórych lokalizacjach;
- problemy lokalowe (kilkoro dzieci w rodzinie uczestniczących w nauce zdalnej);
- dostępność materiałów do prowadzenia lekcji w nowej formule;
- samodyscyplina uczniów, a w wielu przypadkach jej brak.

Powyższa lista obrazuje liczbę niedogodności, które mogą mieć realny wpływ na jakość nauczania i pozyskiwania wiedzy. Dodatkowo świadomość nieuchronnie zbliżających się egzaminów zewnętrznych w kolejnym roku szkolnym – 2020/2021 zdecydowała o podjęciu konkretnych działań łagodzących skutki tej sytuacji.

Decyzje o zmianach dotyczących egzaminów podejmowane były przez przedstawicieli różnych środowisk: nauczycieli praktyków, mających na co dzień do czynienia z uczniami, ekspertów Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych, posiadających doświadczenie w przygotowywaniu i ocenianiu egzaminów zewnętrznych, nauczycieli akademickich, dysponujących fachową wiedzą z danego przedmiotu, oraz wszystkich zainteresowanych poziomem i zakresem egzaminów maturalnych mających tak istotne znaczenie w procesie rekrutacji na studia wyższe.

Wypracowane przez eksperckie zespoły przedmiotowe propozycje zmian poddano konsultacjom społecznym, których wyniki ogłoszono na stronach internetowych Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Podejście do tematu zmian z tak różnych perspektyw miało na celu zapewnienie najwyższej jakości nowych rozwiązań.

Gremium ekspertów zdecydowało, że w roku szkolnym 2020/2021 egzaminy końcowe zostaną wyjątkowo przeprowadzone na podstawie **wymagań egzaminacyjnych**, a nie tak jak dotychczas – na bazie **podstawy programowej**.

Dla maturzysty zdającego egzamin z języka niemieckiego pierwszą istotną informacją będzie zapewne wiadomość, że w 2021 roku **nie ma obowiązku przystąpienia do egzaminu ustnego** (poza pewnymi wyjątkami). Szczegółowe informacje dostępne są w [rozporządzeniu](#) na stronie MEiN.

Drugą ważną wiadomością dla tegorocznych maturzystów zdających język niemiecki jest możliwość **nieprzystąpienia do egzaminu dodatkowego na poziomie rozszerzonym**. Tak jak dotychczas, zdający będzie mógł jednak wybrać do sześciu przedmiotów na poziomie rozszerzonym jako egzaminy dodatkowe. Nietrudno było zauważyć w ostatnich sesjach, że języki obce, również niemiecki – choć głównie angielski – cieszyły się bardzo dużą popularnością wśród abiturientów. Nie zawsze szło to w parze ze świadomym wyborem, a często było wyjściem ostatecznym, gdyż egzaminy z innych przedmiotów wydawały się dla nich zbyt trudne. Wielokrotnie języki angielski i niemiecki wybierali zdający, którzy nie zawsze swoją przyszłość wiązali z wyższą uczelnią.

Oczywiście tego typu przypadkowe wybory to trudność zarówno dla nauczyciela przygotowującego do egzaminu, dla samego zdającego, a także dla egzaminatora sprawdzającego zadania otwarte pisane na egzaminie.

Być może więc już ta pierwsza informacja spowoduje zasadniczą zmianę w jakości pracy na wszystkich etapach, gdy do egzaminu na poziomie rozszerzonym będą przygotowywać się i przystępować maturzyści znający język i potrzebujący go w późniejszej rekrutacji.

Dla tegorocznego maturzysty, chętnego do nauki i zainteresowanego dobrym wynikiem egzaminu, podstawą przygotowania do egzaminu końcowego będą wymagania egzaminacyjne z [ograniczonym zakresem tematów](#)¹ oraz nowy zawężony [zakres struktur gramatycznych](#). Ponieważ sytuacja ta jest dla zdających

---

¹ Strony 26–46.

nowa, Centralna Komisja Egzaminacyjna planuje przeprowadzić w marcu 2021 roku egzamin próbny.

Również nauczyciele i egzaminatorzy będą mieli dodatkową możliwość zapoznania się z wprowadzanymi zmianami w sposób praktyczny. Planowane są szkolenia dla nauczycieli, które poprowadzą doradcy zatrudnieni w ośrodkach metodycznych. Natomiast dla nauczycieli, którzy jednocześnie są egzaminatorami, przewidziane zostały szkolenia prowadzone przez okręgowe komisje egzaminacyjne na platformie Moodle (quizy szkoleniowe).

Trzeba zaznaczyć, że planowane zmiany w wymaganiach dotyczą bieżącego roku szkolnego i obowiązującej sesji egzaminacyjnej. Decyzje na kolejny rok zapadną w późniejszym terminie i będą związane z sytuacją pandemiczną. Obecnie Polska jednym z pierwszych krajów w Europie, który z takim wyprzedzeniem podjął wiążące decyzje w sprawie egzaminów i podał tak szczegółowe wytyczne dla uczniów i nauczycieli.

1. Wymagania egzaminacyjne

Załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U 2020, poz. 2314)

Egzamin maturalny z języka obcego nowożytnego

W roku szkolnym 2020/2021 wymagania egzaminacyjne dotyczące egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego odpowiadają:

- 1) w przypadku wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego na poziomie **podstawowym** – poziomowi **A2+ (B1** w zakresie rozumienia wypowiedzi)
- 2) w przypadku wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego na poziomie **rozszerzonym** – poziomowi **B1+ (B2** w zakresie rozumienia wypowiedzi)
- 3) w przypadku wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego na poziomie **dwujęzycznym** – poziomowi **B2+ (C1** w zakresie rozumienia wypowiedzi)
– w skali *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego*.

W dokumencie dwiema gwiazdkami (**) oznaczono wymagania, z zakresu których będzie przeprowadzana część ustna egzaminu maturalnego, nieobowiązkowa w 2021 r.

III etap edukacyjny

Poziom III.0

Ogólne wymagania egzaminacyjne

- I. Znajomość środków językowych.
Zdający posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi.
Zdający rozumie bardzo proste i krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka, a także krótkie i proste wypowiedzi pisemne w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Zdający samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi **ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Zdający uczestniczy w prostej rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, **ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

1. Zdający posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:
  - 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, uczucia i emocje, zainteresowania);
  - 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
  - 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
  - 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);
  - 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego);
  - 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne);
  - 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług);
  - 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, informacja turystyczna, zwiedzanie);
  - 9) kultura (np. dziedziny kultury, uczestnictwo w kulturze);
  - 10) sport (np. popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe);
  - 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
  - 12) technika (np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych);
  - 13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz);
  - 14) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.
2. Zdający rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
  - 2) określa główną myśl tekstu;
  - 3) znajduje w tekście określone informacje;
  - 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
  - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników).
3. Zdający rozumie krótkie, proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy i proste teksty narracyjne):
- 1) określa główną myśl tekstu;
  - 2) znajduje w tekście określone informacje;
  - 3) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
  - 4) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu).
4. ** Zdający tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:
- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
  - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego;
  - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
  - 4) opisuje swoje upodobania;
  - 5) wyraża swoje opinie i uczucia;
  - 6) przedstawia intencje i plany na przyszłość.
5. Zdający tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne w formie prostych wyrażen i zdań (np. wiadomość, e-mail, krótki opis):
- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
  - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego;
  - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
  - 4) opisuje swoje upodobania;
  - 5) wyraża swoje opinie i uczucia;
  - 6) opisuje intencje i plany na przyszłość.
6. ** Zdający reaguje ustnie w prosty i zrozumiały sposób, w typowych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
  - 2) stosuje formy grzecznościowe;
  - 3) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia;
  - 4) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
  - 5) wyraża swoje opinie i życzenia, pyta o opinie i życzenia innych;
  - 6) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
  - 7) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
  - 8) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.
7. Zdający reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość) w typowych sytuacjach:

- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
  - 2) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
  - 3) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
  - 4) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby.
8. Zdający przetwarza tekst **ustnie lub pisemnie:
- 1) przekazuje informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach);
  - 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu w języku obcym.
9. Zdający dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów).
10. Zdający stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. opis, zastąpienie innym wyrazem) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.
11. Zdający posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

III etap edukacyjny

Poziom III.1

Ogólne wymagania egzaminacyjne

I. Znajomość środków językowych.

Zdający posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Zdający rozumie proste, krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Zdający samodzielnie formułuje krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi **ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Zdający uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, **ustnie lub w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

1. Zdający posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:
  - 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania);
  - 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
  - 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
  - 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);
  - 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
  - 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
  - 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług, reklama);
  - 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, hotel, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie);
  - 9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
  - 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);
  - 11) zdrowie (np. higieniczny tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, uzależnienia);
  - 12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne);
  - 13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe);
  - 14) życie społeczne (np. konflikty i problemy społeczne, przestępczość);

- 15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.
2. Zdający rozumie ze słuchu proste, krótkie, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:
- 1) reaguje na polecenia;
  - 2) określa główną myśl tekstu;
  - 3) znajduje w tekście określone informacje;
  - 4) określa intencję nadawcy/autora tekstu;
  - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
  - 6) w podstawowym zakresie rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
3. Zdający rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):
- 1) określa główną myśl tekstu;
  - 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
  - 3) znajduje w tekście określone informacje;
  - 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
  - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
  - 6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
  - 7) w podstawowym zakresie rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
4. ** Zdający tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:
- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
  - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego;
  - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
  - 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
  - 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;
  - 6) przedstawia opinie innych osób;
  - 7) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
  - 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
  - 9) w podstawowym zakresie stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
5. Zdający tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. wiadomość, e-mail, krótki list prywatny):
- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
  - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego;
  - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
  - 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
  - 5) wyraża i uzasadnia swoje poglądy, uczucia;

- 6) przedstawia opinie innych osób;
  - 7) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
  - 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
  - 9) w podstawowym zakresie stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
6. ** Zdający reaguje ustnie w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
  - 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;
  - 3) stosuje formy grzecznościowe;
  - 4) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
  - 5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru);
  - 6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
  - 7) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
  - 8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;
  - 9) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
  - 10) prosi o radę i udziela rady;
  - 11) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
  - 12) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
  - 13) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.
7. Zdający reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, krótki list prywatny) w typowych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
  - 2) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
  - 3) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. uzgadnianie formy spędzania czasu);
  - 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
  - 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
  - 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;
  - 7) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
  - 8) prosi o radę i udziela rady;
  - 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
  - 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny.

8. Zdający przetwarza tekst **ustnie lub pisemnie:
  - 1) Przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) oraz tekstach obcojęzycznych;
  - 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym;
  - 3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.
9. Zdający dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów).
10. Zdający stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. zastąpienie innym wyrazem, opis, środki niewerbalne) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu.
11. Zdający posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

IV etap edukacyjny (poziom podstawowy i rozszerzony)

Poziom IV.1.P i poziom IV.1.R

Ogólne wymagania egzaminacyjne

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
I. Znajomość środków językowych.	
Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.	Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
II. Rozumienie wypowiedzi.	
Zdający rozumie proste, typowe wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Zdający rozumie wypowiedzi ustne i pisemne o różnorodnej formie i długości, w różnych warunkach odbioru, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
III. Tworzenie wypowiedzi.	
Zdający samodzielnie formułuje krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi **ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Zdający tworzy płynne i zrozumiałe, **dłuższe wypowiedzi ustne oraz dłuższe wypowiedzi pisemne, bogate i spójne pod względem treści, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
IV. Reagowanie na wypowiedzi.	
Zdający uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, **ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Zdający reaguje płynnie, w formie **ustnej i pisemnej, w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
V. Przetwarzanie wypowiedzi.	
Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
1. Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych	1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych
w zakresie następujących tematów:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania, problemy etyczne – tylko poziom rozszerzony); 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie, kupno i sprzedaż mieszkania); 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne); 4) praca (np. zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy – tylko poziom rozszerzony); 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy); 6) żywność (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne, diety); 	

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<p>7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, środki płatnicze – tylko poziom rozszerzony, banki – tylko poziom rozszerzony, ubezpieczenia – tylko poziom rozszerzony);</p> <p>8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, informacja turystyczna, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie, wypadki – tylko poziom rozszerzony);</p> <p>9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);</p> <p>10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);</p> <p>11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, higieniczny tryb życia, niepełnosprawni, uzależnienia, ochrona zdrowia);</p> <p>12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, awarie – tylko poziom rozszerzony, technologie informacyjno-komunikacyjne);</p> <p>13) świat przyrody (np. klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe, katastrofy, przestrzeń kosmiczna – tylko poziom rozszerzony);</p> <p>14) państwo i społeczeństwo (np. organizacje społeczne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna – tylko poziom rozszerzony, gospodarka – tylko poziom rozszerzony);</p> <p>15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.</p>	
<p>2. Zdający rozumie ze słuchu proste, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) określa główną myśl tekstu; 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu; 3) znajduje w tekście określone informacje; 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu; 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników); 6) w podstawowym zakresie rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi. 	<p>2. Zdający rozumie ze słuchu teksty o różnorodnej formie i długości (np. rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe).</p> <p>Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oddziela fakty od opinii; 2) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
<p>3. Zdający rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):</p>	<p>3. Zdający rozumie wypowiedzi pisemne o różnorodnej formie i długości (np. artykuły prasowe, recenzje, wywiady, teksty literackie).</p> <p>Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<ol style="list-style-type: none"> 1) określa główną myśl tekstu; 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu; 3) znajduje w tekście określone informacje; 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu; 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu); 6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu; 7) w podstawowym zakresie rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) oddziela fakty od opinii; 2) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
<p>4. ** Zdający tworzy krótkie, proste, zrozumiałe, wypowiedzi ustne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności; 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego i komentuje je; 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości; 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości; 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia; 6) przedstawia opinie innych osób; 7) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów; 8) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość; 9) opisuje doświadczenia swoje i innych osób; 10) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości; 11) w podstawowym zakresie stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji. 	<p>4. ** Zdający tworzy płynne i zrozumiałe, dłuższe wypowiedzi ustne.</p> <p>Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
<p>5. Zdający tworzy krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. wiadomość, e-mail, list prywatny):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności; 2) opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je; 	<p>5. Zdający tworzy dłuższe wypowiedzi pisemne (np. list formalny, rozprawka, artykuł), bogate i spójne pod względem treści.</p> <p>Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<ul style="list-style-type: none"> 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości; 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości; 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia; 6) przedstawia opinie innych osób; 7) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów; 8) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość; 9) opisuje doświadczenia swoje i innych; 10) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości; 11) stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze; 12) w podstawowym zakresie stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji. 	<ul style="list-style-type: none"> 1) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji; 2) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu.
<p>6. ** Zdający reaguje ustnie w sposób zrozumiały, w typowych sytuacjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób); 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; 3) stosuje formy grzecznościowe; 4) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia; 5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru); 6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie; 7) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia; 8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych; 9) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie); 10) prosi o radę i udziela rady; 	<p>6. ** Zdający reaguje ustnie w sposób płynny w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach w zakresie wymagań określonych dla poziomu podstawowego.</p>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
11) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby; 12) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny; 13) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca.	
7. Zdający reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, list prywatny) w typowych sytuacjach: <ol style="list-style-type: none"> 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób); 2) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia; 3) prowadzi proste negocjacje (np. uzgadnianie formy spędzania czasu); 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie; 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia; 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się i sprzeciwia; 7) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie); 8) prosi o radę i udziela rady; 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby; 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny. 	7. Zdający reaguje w formie dłuższego, złożonego tekstu pisanego (np. list formalny) w sytuacjach formalnych i nieformalnych. Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: <ol style="list-style-type: none"> 1) prowadzi negocjacje w trudnych sytuacjach życia codziennego (np. niezasłużone oskarżenie, spowodowanie szkody); 2) ustosunkowuje się do opinii innych osób; 3) przedstawia opinie i argumenty, odpira argumenty przeciwne; 4) komentuje, akceptuje lub kwestionuje zdanie innych; 5) spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych; 6) wysuwa i rozważa hipotezy.
8. Zdający przetwarza tekst **ustnie lub pisemnie: <ol style="list-style-type: none"> 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) oraz tekstach obcojęzycznych; 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym; 3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim. 	8. Zdający przetwarza tekst **ustnie lub pisemnie. Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
9. Zdający dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów).	
10. Zdający stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty) oraz strategie kompensacyjne (np. parafraza, definicja) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.	
11. Zdający posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).	

IV etap edukacyjny (poziom dwujęzyczny)

Poziom IV.2

Ogólne wymagania egzaminacyjne

- I. Znajomość środków językowych.
Zdający posługuje się bogatym zasobem złożonych środków językowych, w tym wyrażen idiomatycznych, oraz bogatą frazeologią, a także wykazuje się wysokim poziomem poprawności gramatycznej, fonetycznej i ortograficznej, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych.
- II. Rozumienie wypowiedzi.
Zdający rozumie skomplikowane wypowiedzi ustne i pisemne na różne, także abstrakcyjne tematy, o różnorodnej formie i długości, w różnych odmianach języka i warunkach odbioru, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- III. Tworzenie wypowiedzi.
Zdający tworzy płynne, szczegółowe i logicznie skonstruowane dłuższe wypowiedzi **ustne i pisemne na różnorodne tematy, bogate i spójne pod względem treści, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- IV. Reagowanie na wypowiedzi.
Zdający reaguje swobodnie, płynnie, w formie **ustnej i pisemnej, w różnorodnych, także złożonych sytuacjach, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- V. Przetwarzanie wypowiedzi.
Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych, w tym wyrażen idiomatycznych, oraz bogatą frazeologią, a także wykazuje się wysokim poziomem poprawności gramatycznej, fonetycznej i ortograficznej,

umożliwiający realizację pozostałych wymagań ogólnych w szerokim zakresie tematów, z uwzględnieniem wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka (elementów literatury, historii, geografii, socjologii) oraz tematyki integracji europejskiej i problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.

2. Zdający rozumie ze słuchu teksty o różnorodnej tematyce, formie i długości (np. rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, debaty, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe i telewizyjne, filmy), w różnych warunkach odbioru:
  - 1) określa główną myśl tekstu;
  - 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
  - 3) znajduje w tekście określone informacje;
  - 4) określa postawy i intencje nadawcy/autora tekstu;
  - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
  - 6) oddziela fakty od opinii;
  - 7) określa relacje i uczucia między rozmówcami;
  - 8) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
  - 9) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu;
  - 10) klasyfikuje informacje i układa je w określonym porządku;
  - 11) rozpoznaje niejednoznaczność wypowiedzi i powodujące ją środki stylistyczne i zjawiska językowe (np. idiomy, homonimy, metafory);
  - 12) rozpoznaje odniesienia do kontekstu cywilizacyjno-kulturowego i znaczenie symboli kulturowych;
  - 13) rozpoznaje znaczenia ukryte, wyrażone pośrednio, aluzje;
  - 14) interpretuje teksty kultury.
3. Zdający rozumie złożone wypowiedzi pisemne o różnorodnej tematyce, formie i długości (np. artykuły prasowe, teksty popularnonaukowe, recenzje, wywiady, teksty literackie):
  - 1) określa główną myśl tekstu;
  - 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
  - 3) znajduje w tekście określone informacje;
  - 4) określa postawy i intencje nadawcy/autora tekstu;
  - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
  - 6) oddziela fakty od opinii;
  - 7) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
  - 8) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu;
  - 9) klasyfikuje informacje i układa je w określonym porządku;
  - 10) rozpoznaje środki stylistyczne i zjawiska językowe powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. idiomy, homonimy, metafory, ironię);
  - 11) rozpoznaje odniesienia do kontekstu cywilizacyjno-kulturowego i znaczenie symboli kulturowych;

- 12) rozpoznaje znaczenia ukryte, wyrażone pośrednio, oraz aluzje;
- 13) interpretuje teksty kultury.
4. ** Zdający tworzy różnorodne, szczegółowe, płynne i zrozumiałe, wieloaspektowe wypowiedzi ustne:
  - 1) szczegółowo opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
  - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego i komentuje je;
  - 3) przedstawia fakty i relacjonuje wydarzenia z przeszłości i teraźniejszości;
  - 4) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
  - 5) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
  - 6) wyraża opinie, poglądy i uczucia swoje i innych osób i popiera je trafnymi argumentami i przykładami;
  - 7) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
  - 8) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu, kończy wypowiedź konkluzją;
  - 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji, dostosowuje styl wypowiedzi do potencjalnego odbiorcy.
5. Zdający tworzy różnorodne wypowiedzi pisemne o określonej długości (np. list formalny, rozprawka, artykuł), bogate i spójne pod względem treści:
  - 1) szczegółowo opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
  - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je;
  - 3) przedstawia fakty i relacjonuje wydarzenia z przeszłości i teraźniejszości;
  - 4) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
  - 5) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
  - 6) wyraża opinie, poglądy i uczucia swoje i innych osób i popiera je trafnymi argumentami i przykładami;
  - 7) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
  - 8) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu, kończy wypowiedź konkluzją;
  - 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji, dostosowuje styl wypowiedzi do potencjalnego odbiorcy;
  - 10) stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze.
6. ** Zdający reaguje ustnie w sposób płynny w różnorodnych, także złożonych sytuacjach:
  - 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
  - 2) stosuje formy grzecznościowe i dostosowuje styl wypowiedzi do odbiorcy;
  - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
  - 4) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca;
  - 5) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
  - 6) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;

- 7) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych;
  - 8) prosi o radę i udziela rady;
  - 9) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
  - 10) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
  - 11) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
  - 12) prowadzi negocjacje, także w trudnych sytuacjach;
  - 13) aktywnie uczestniczy w rozmowie i dyskusji: przedstawia opinie i argumenty, komentuje, zgadza się lub kwestionuje zdanie innych uczestników dyskusji, odpira argumenty przeciwne, umiejętnie nawiązuje do wypowiedzi innych osób;
  - 14) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań, poglądów; ocenia je;
  - 15) wysuwa i rozważa hipotezy, spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych.
7. Zdający reaguje w formie dłuższego, złożonego tekstu pisanego (np. list) w sytuacjach formalnych i nieformalnych:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia się i inne osoby, udziela informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
  - 2) stosuje formy grzecznościowe i dostosowuje styl wypowiedzi do odbiorcy;
  - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
  - 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
  - 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
  - 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się i sprzeciwia;
  - 7) prosi o radę i udziela rady;
  - 8) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
  - 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
  - 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
  - 11) prowadzi negocjacje, także w trudnych sytuacjach;
  - 12) przedstawia opinie i argumenty, ustosunkowuje się do opinii innych osób, odpira argumenty przeciwne;
  - 13) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań, poglądów;
  - 14) wysuwa i rozważa hipotezy, spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych.
8. Zdający przetwarza **ustnie lub pisemnie teksty z różnych dziedzin życia, o różnej długości i stopniu złożoności:
- 1) przekazuje informację usłyszaną lub przeczytaną w języku obcym;
  - 2) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim;
  - 3) przekazuje informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, tabelach, symbolach, piktogramach);

- 4) streszcza fragment usłyszanego lub przeczytanego tekstu;
  - 5) sporządza szczegółowe notatki z wysłuchanego tekstu.
9. Zdający dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów), a także świadomie pracuje nad redakcją swoich tekstów (planuje wypowiedź, poprawia błędy).
10. Zdający stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słowa i zwroty) oraz strategie kompensacyjne (np. parafraza, definicja) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.
11. Zdający posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

2. Komentarz do wymagań egzaminacyjnych

2.1. Co dokładnie zmieniono?

Z punktu widzenia późniejszej oceny egzaminu jedną z najistotniejszych zmian jest zmiana oczekiwań dotycząca poziomu biegłości językowej określonej w ESOKJ (*Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego*). Pierwszym wymaganiem ogólnym, do którego odnosi się podstawa programowa, a w konsekwencji proces dydaktyczny i oczekiwania na egzaminie, jest znajomość środków językowych, której poziom został skorelowany z pozostałymi wymaganiami ogólnymi.

Biorąc pod uwagę egzamin pisemny, istotne są dwa kolejne wymagania – rozumienie wypowiedzi i tworzenie wypowiedzi. Dotychczasowy poziom trudności tekstów pojawiających się w zadaniach egzaminacyjnych, zarówno w zakresie sprawdzanych wymagań szczegółowych związanych z rozumieniem ze słuchu oraz rozumieniem tekstów pisanych, jak również oczekiwań wobec wypowiedzi pisemnych tworzonych przez zdającego, kształtował się odpowiednio:

- egzamin maturalny na poziomie podstawowym B1/B1+,
- egzamin maturalny na poziomie rozszerzonym B2/B2+,
- egzamin maturalny na poziomie dwujęzycznym C1/C1+.

W tym roku poziom obniżono:

- egzamin maturalny na poziomie podstawowym **A2+(B1)**,
- egzamin maturalny na poziomie rozszerzonym **B1+(B2)**,
- egzamin maturalny na poziomie dwujęzycznym **B2+(C1)**².

Warto przypomnieć, że zgodnie z ESOKJ poziom A to poziom podstawowy, B to poziom samodzielności, a C – biegłości językowej.

W odniesieniu do egzaminu z języka obcego obniżenie poziomu trudności stosowanej i wymaganej leksyki oraz struktur gramatycznych to niezwykle ważne, ale też chyba jedyne możliwe posunięcie. W przypadku języka trudno zrezygnować ze sprawdzania jakiejś konkretnej umiejętności, np.: tworzenia wypowiedzi pisemnej czy rozwiązywania zadań gramatycznych.

W przypadku języka obcego wiedza i umiejętności przekazywane uczniom zawsze odnoszą się do tych samych wymagań ogólnych:

1. Znajomość środków językowych
2. Rozumienie wypowiedzi

² Poziom podany w nawiasie dotyczy zakresu wymagania ogólnego 2) Rozumienie wypowiedzi.

3. Tworzenie wypowiedzi
4. Reagowanie na wypowiedzi
5. Przetwarzanie wypowiedzi

Jedynie poziom tych wymagań jest poszerzany i pogłębiany na kolejnych etapach nauki.

2.2. Wymagania egzaminacyjne a podstawa programowa

Należy zaznaczyć, że podstawa programowa jako taka nie ulega zmianie. Jedynie dla potrzeb najbliższej sesji egzaminacyjnej na bazie podstawy programowej stworzono katalog wymagań, który ułatwi przygotowanie do egzaminu.

Pominięto w nim elementy typowe dla zajęć dydaktycznych, jak np. tworzenie portfolio, które pozwala uczniowi na samoocenę na kolejnych etapach nauczania. Nie wymaga się też współdziałania w grupie czy korzystania ze źródeł informacji w języku obcym, gdyż nie ma realnej możliwości wykorzystania i sprawdzenia tego w warunkach egzaminacyjnych. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku reagowania ustnego w różnorodnych skomplikowanych sytuacjach, jak negocjacje, uczestnictwo w dyskusji, argumentowanie, spekulowanie na różne tematy albo wyjaśnianie sposobu obsługi skomplikowanych urządzeń.

Te elementy podstawy programowej, jak i jeszcze kilka innych, sprzyjają wprawdzie pogłębianiu i poszerzaniu umiejętności językowych, ale możliwe są do sprawdzenia w sytuacjach realnych w życiu. Można więc z powodzeniem w tym roku szkolnym pominąć takie elementy w procesie nauczania, by móc należycie zagospodarować czas, który pozostał na przygotowanie do egzaminu.

2.3. Zakresy tematów z podstawy programowej, które można pominąć podczas powtórek

Należy pamiętać, że obowiązująca podstawa dotyczy uczniów, którzy oprócz szkoły podstawowej uczęszczali do gimnazjum, a obecnie kończą IV etap edukacyjny. Dla tych osób matura zawiera wymagania zarówno z III, jak i IV etapu edukacyjnego (odpowiednio: III.0, III.1, IV.1P, IV.1R, IV2 – z wyłączeniem podstawy IV.0, która w swoich założeniach nie prowadzi do matury).

Treści nauczania na każdym etapie edukacyjnym zawierają zakresy tematów, które powinien opanować uczeń. W przypadku języków obcych, poza pewnymi wyjątkami, na wszystkich etapach edukacyjnych tematy są niemal identyczne. Jeżeli przyjrzemy

się im dokładniej, z każdym kolejnym etapem są one pogłębiane i poszerzane. Wprawdzie podane są jako przykładowe, jednak wielu nauczycieli traktuje je jako „obowiązkowe”.

Aby ułatwić przygotowanie do tegorocznego egzaminu i pozyskać dodatkowy czas dzięki pominięciu niektórych treści z podręczników, eksperci zespołów przedmiotowych podjęli decyzję o wykreśleniu niektórych tematów. Nie będą one treścią zadań receptywnych ani nie będą stanowiły podstawy do zadań, w których zdający tworzy własną wypowiedź.

Tematy **wykreślone** z podstawy na poziomie **podstawowym**:

- 1)³ człowiek – problemy etyczne
- 3) szkoła – system oświaty
- 4) praca – rynek pracy
- 7) zakupy i usługi – środki płatnicze, banki, ubezpieczenia
- 8) podróżowanie i turystyka – wypadki
- 12) nauka i technika – awarie
- 13) świat przyrody – przestrzeń kosmiczna
- 14) państwo i społeczeństwo – struktura państwa, urzędy, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, polityka społeczna, gospodarka

Tematy **wykreślone** z podstawy na poziomie **rozszerzonym**:

- 3) szkoła – system oświaty
- 14) państwo i społeczeństwo – struktura państwa, urzędy, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe

W przypadku wypowiedzi pisemnej aktualne wymagania egzaminacyjne ograniczają liczbę form:

- egzamin na poziomie podstawowym: wiadomość, e-mail, krótki list prywatny;
- egzamin na poziomie rozszerzonym: list formalny, rozprawka, artykuł.

2.4. Środki i struktury gramatyczne a *Informator o egzaminie maturalnym*

W związku z obniżeniem wymaganego poziomu biegłości językowej, który odnosi się również do stosowania określonej leksyki i mniej lub bardziej zaawansowanych struktur gramatycznych, zdecydowano o wykreśleniu części z nich. Oznacza to, że poniższe struktury nie powinny pojawić się w tym roku na egzaminie maturalnym z języka niemieckiego.

³ Numeracja tematów zachowana zgodnie z *Podstawą programową z komentarzami*, Tom 3, s. 48–49.

W przypadku egzaminu na poziomie **podstawowym** **wykreślono**:

RZECZOWNIK⁴

- rzeczowniki zdrobniałe: *-chen, -lein, np. das Kätzchen, das Tischlein*
- rzeczowniki z przyrostkami: *-ling np. Lehrling*

ZAIMKI

- zaimek wskazujący: *jener*
- zaimek względny: *welcher*

CZASOWNIK

- strona bierna z czasownikiem modalnym
- tryb przypuszczający Konjunktiv II z wyjątkiem: *haben, sein* i czasowników modalnych
- rekcja czasowników np.: *folgen (Dat.)*

SKŁADNIA

- przeczenia: *nirgends, keinesfalls*
- zdania okolicznikowe czasu z: *ehe, nachdem, seitdem*
- zdania warunkowe nierzeczywiste
- zdania porównawcze: *je... desto*
- zdania z podwójnym spójnikiem: *entweder ... oder, einerseits ... andererseits, weder ... noch, zwar ... aber*

W przypadku egzaminu na poziomie **rozszerzonym** **wykreślono**:

RZECZOWNIK⁵

- homonimy: *np. der Weise – die Weise, der Leiter – die Leiter*

CZASOWNIK

- czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone z przedrostkami *wider-, voll-*
- czasowniki modalne w trybie oznajmującym Futur I
- czasowniki modalne w trybie przypuszczającym z wyjątkiem Präteritum i Plusquamperfekt
- strona bierna czasownika (Vorgangspassiv) Futur I
- strona bierna z czasownikiem modalnym Plusquamperfekt i Futur I
- tryb przypuszczający Konjunktiv I (Präsens, Perfekt, Futur I)
- rekcja czasowników np.: *gedenken (Gen.)*

⁴ Podane tu kategorie odnoszą się do zakresu środków gramatycznych zamieszczonych w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka niemieckiego*, s. 27–34.

⁵ Podane tu kategorie odnoszą się do zakresu środków gramatycznych zamieszczonych w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka niemieckiego*, s. 27–34.

SKŁADNIA

- zdania przyzwalające: *obgleich, obschon*
- zdania porównawcze nierzeczywiste: *als, als ob*
- zdania nierzeczywiste wyrażające życzenie
- konstrukcje imiesłowowe
- przydawka rozwinięta
- mowa zależna

Należy jednocześnie pamiętać, że pozostałe struktury nadal obowiązują na egzaminie. Mogą się one pojawić zarówno w tekstach do zadań, jak również należałoby ich oczekiwać w zadaniach otwartych, napisanych przez zdających.

Obowiązujący zakres na ten rok szkolny zamieszczony jest na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, a do 31.12.2020 roku pojawią się również aneksy do *Informatorów* uwzględniające obowiązujące zmiany.

2.5. Zakres środków gramatycznych na poziomie podstawowym i rozszerzonym obowiązujący na egzaminie maturalnym w 2021 roku

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
RODZAJNIK	
<ul style="list-style-type: none"> • użycie rodzajnika nieokreślonego, np. <i>Da steht eine Tasse.</i> • użycie rodzajnika określonego, np. <i>Die Tasse ist sauber.</i> • użycie rzeczownika bez rodzajnika, np. <i>Herr Meier ist Lehrer.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • użycie rodzajnika nieokreślonego, np. <i>Da steht eine Tasse.</i> • użycie rodzajnika określonego, np. <i>Die Tasse ist sauber.</i> • użycie rzeczownika bez rodzajnika, np. <i>Herr Meier ist Lehrer.</i>
RZECZOWNIK	
<ul style="list-style-type: none"> • odmiana rzeczownika (deklinacja mocna, słaba i mieszana) w liczbie pojedynczej, np. <i>der Mensch – des Menschen – dem Menschen – den Menschen</i> • tworzenie liczby mnogiej, np. <i>die Tage, die Jungen, die Koffer, die Kinder, die Parks, die Brüder</i> • rzeczowniki złożone, np. <i>der Aufruf, das Klassenzimmer, das Schlafzimmer</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • odmiana rzeczownika (deklinacja mocna, słaba i mieszana) w liczbie pojedynczej, np. <i>der Mensch – des Menschen – dem Menschen – den Menschen</i> • tworzenie liczby mnogiej, np. <i>die Tage, die Jungen, die Koffer, die Kinder, die Parks, die Brüder</i> • rzeczowniki złożone, np. <i>der Aufruf, das Klassenzimmer, das Schlafzimmer</i> • rzeczowniki zdrobniate: <i>-chen, -lein</i>, np. <i>das Lämpchen, das Büchlein</i>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<ul style="list-style-type: none"> • rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności, np. <i>der Lehrer, die Zuschauerin</i> • rzeczowniki z przyrostkami: <i>-e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tät, -in, -um, -ung, -ium, -ment</i>, np. <i>die Wirklichkeit</i> • rzeczowniki z przedrostkami <i>Miss-, Un-, Ge-</i>, np. <i>das Missverständnis, die Unzufriedenheit, das Gebäude</i> • rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. <i>die Berlinerin, der Franzose, die Polin, der Europäer</i> • rzeczowniki tworzone od czasowników, np. <i>das Schreiben, das Aufräumen</i> • rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłów i liczebników, np. <i>das Gute, der Reisende, der Erste</i> • odmiana imion własnych, np. <i>Evas Familie, Müllers Haus, Hansens Tochter</i> • rzeczownik po określeniu miary i wagi, np. <i>ein Liter Milch, ein Kilo Äpfel</i> • rekcja rzeczownika, np. <i>die Angst vor, das Interesse an/für</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności, np. <i>der Lehrer, die Zuschauerin</i> • rzeczowniki z przyrostkami: <i>-e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tät, -in, -um, -ung, -ium, -ment, -ling</i>, np. <i>die Wirklichkeit</i> • rzeczowniki z przedrostkami <i>Miss-, Un-, Ge-</i>, np. <i>das Missverständnis, die Unzufriedenheit, das Gebäude</i> • rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. <i>die Berlinerin, der Franzose, die Polin, der Europäer</i> • rzeczowniki tworzone od czasowników, np. <i>das Schreiben, das Aufräumen</i> • rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłów i liczebników, np. <i>das Gute, der Reisende, der Erste</i> • odmiana imion własnych, np. <i>Evas Familie, Müllers Haus, Hansens Tochter, die Taten des jungen Paul, Friedrich Schillers Dramen</i> • rzeczownik po określeniu miary i wagi, np. <i>ein Liter Milch, ein Kilo Äpfel</i> • rekcja rzeczownika, np. <i>die Angst vor, das Interesse an/für</i>
ZAIMEK	
<ul style="list-style-type: none"> • zaimki osobowe, np. <i>ich, mir, mich</i> • zaimek nieosobowy <i>es</i> • zaimek zwrotny <i>sich</i> • zaimki dzierżawcze, np. <i>mein, sein, unser, Ihr</i> • zaimki wskazujące, np. <i>dieser, der, derselbe, der gleiche</i> • zaimki pytające, np. <i>wer, was, wann, welcher, was für ein, warum</i> • zaimki nieokreślone, np. <i>alle, einige, etwas, jeder, jemand, einer, keiner, man, niemand, nichts, alles</i> • zaimki względne, np. <i>der</i> • zaimek wzajemny <i>einander</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zaimki osobowe, np. <i>ich, mir, mich</i> • zaimek nieosobowy <i>es</i> • zaimek zwrotny <i>sich</i> • zaimek dzierżawcze, np. <i>mein, sein, unser, Ihr</i> • zaimki wskazujące, np. <i>dieser, jener, der, derselbe, der gleiche</i> • zaimki pytające, np. <i>wer, was, wann, welcher, was für ein, warum</i> • zaimki nieokreślone, np. <i>alle, einige, etwas, jeder, jemand, einer, keiner, man, niemand, nichts, alles</i> • zaimki względne, np. <i>der, welcher</i> • zaimek wzajemny <i>einander</i> • zaimki <i>einer, eine, eins</i> z dopełniaczem, np. <i>Das Hotel „Holiday Inn“ ist eins der besten Hotels in Warschau.</i>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
PRZYMIOTNIK	
<ul style="list-style-type: none"> • przymiotnik jako orzecznik, np. <i>Das Mädchen ist nett.</i> • przymiotnik jako przydawka: <ul style="list-style-type: none"> – z rodzajnikiem określonym i zaimkiem wskazującym <i>dieser, derselbe</i>, np. <i>das neue Auto, diese schöne Blume</i> – z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem <i>kein</i>, np. <i>ein kleines Kind, mein alter Freund, keine guten Filme</i> – bez rodzajnika, np. <i>frische Butter</i> – po zaimkach pytających, nieokreślonych, np. <i>Was für eine unglaubliche Geschichte ist das?</i> – po zaimkach liczebnych, np. <i>beide, alle, viele, wenige, manche, andere, einige, folgende; alle guten Schüler, viele bekannte Schriftsteller</i> – po liczebniku, np. <i>vier gute Schüler</i> – w formie stopnia wyższego i najwyższego <i>Das ist sein jüngerer Bruder.</i> • regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika, np. <i>klein – kleiner – er/die/das kleinste, am kleinsten, gut – besser – der/die/das beste, am besten; Was ist das höchste Gebäude in Europa?</i> • przymiotniki w porównaniach, np. <i>Dieses Haus ist so hoch wie jenes. Eva ist fleißiger als ihre Schwester. Peter ist der schnellste von allen Schülern seiner Klasse.</i> • przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. <i>Berliner Bahnhof, österreichisch, amerikanisch</i> • przymiotniki z przedrostkiem <i>un-</i>, np. <i>unzufrieden, unpraktisch</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przymiotnik jako orzecznik, np. <i>Das Mädchen ist nett.</i> • przymiotnik jako przydawka: <ul style="list-style-type: none"> – z rodzajnikiem określonym i zaimkiem wskazującym <i>dieser, jener, derselbe</i>, np. <i>das neue Auto, diese schöne Blume</i> – z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem <i>kein</i>, np. <i>ein kleines Kind, mein alter Freund, keine guten Filme</i> – bez rodzajnika, np. <i>frische Butter</i> – po zaimkach pytających, nieokreślonych, np. <i>Was für eine unglaubliche Geschichte ist das?</i> – po zaimkach liczebnych, np. <i>beide, alle, viele, wenige, manche, andere, einige, folgende; alle guten Schüler, viele bekannte Schriftsteller</i> – po liczebniku, np. <i>vier gute Schüler</i> – w formie stopnia wyższego i najwyższego <i>Das ist sein jüngerer Bruder.</i> • regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika, np. <i>klein – kleiner – der/die/das kleinste, am kleinsten, gut – besser – der/die/das beste, am besten; Was ist das höchste Gebäude in Europa?</i> • przymiotniki w porównaniach, np. <i>Dieses Haus ist so hoch wie jenes. Eva ist fleißiger als ihre Schwester. Peter ist der schnellste von allen Schülern seiner Klasse.</i> • przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. <i>Berliner Bahnhof, österreichisch, amerikanisch</i> • przymiotniki z przedrostkiem <i>un-</i>, np. <i>unzufrieden, unpraktisch</i>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<ul style="list-style-type: none"> • reakcja przymiotnika, np. <i>reich an, zufrieden mit</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przymiotniki z przyrostkami: <i>-arm, -bar, -isch, -los, -reich, -sam, -wert, -voll</i>, np. <i>dankbar, misstrauisch, abwechslungsreich, sehenswert</i> • reakcja przymiotnika, np. <i>reich an, zufrieden mit</i>
LICZEBNIK	
<ul style="list-style-type: none"> • liczebniki główne, np. <i>sieben, einhundertzwanzig</i> • liczebniki porządkowe, np. <i>der siebte</i> • liczebniki mnożne i nieokreślone, np. <i>zweimal, viel</i> • liczebniki ułamkowe i dziesiętne, np. <i>anderthalb, ein Drittel, 0,8 – null Komma acht</i> • użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości, np. <i>zwei Quadratmeter, drei Liter</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • liczebniki główne, np. <i>sieben, einhundertzwanzig</i> • liczebniki porządkowe, np. <i>der siebte</i> • liczebniki mnożne i nieokreślone, np. <i>zweimal, viel</i> • liczebniki ułamkowe i dziesiętne, np. <i>anderthalb, ein Drittel, 0,8 – null Komma acht</i> • użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości, np. <i>zwei Quadratmeter, drei Liter</i>
PRZYSŁÓWEK	
<ul style="list-style-type: none"> • przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi, np. <i>Worauf wartest du? – Ich warte darauf.</i> • regularne i nieregularne stopniowanie przysłówków, np. <i>wohl – wohler – am wohlsten, gern – lieber – am liebsten</i> • przysłówki czasu i miejsca, np. <i>morgen, bald, dann, endlich, damals, gestern, heute, hier, dort, draußen, unten, oben, links, rechts</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi, np. <i>Worauf wartest du? – Ich warte darauf.</i> • regularne i nieregularne stopniowanie przysłówków, np. <i>wohl – wohler – am wohlsten, gern – lieber – am liebsten</i> • przysłówki m.in. czasu i miejsca, np. <i>morgen, bald, dann, endlich, damals, gestern, heute, hier, dort, draußen, drüben, unten, oben, links, rechts</i>
PARTYKUŁA	
<ul style="list-style-type: none"> • użycie partykuł, np. <i>sehr, besonders, viel, erst, sogar, immer, etwa, eben, ziemlich, aber, denn, ja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • użycie partykuł, np. <i>sehr, besonders, viel, erst, sogar, immer, etwa, eben, ziemlich, aber, denn, mal, doch, ja</i>
PRZYIMEK	
<ul style="list-style-type: none"> • przyimki z celownikiem: <i>aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber, ab</i> • przyimki z biernikiem: <i>durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przyimki z celownikiem: <i>aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber, ab, außer, entgegen</i> • przyimki z biernikiem: <i>durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis</i>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<ul style="list-style-type: none"> • przyimki z celownikiem lub biernikiem: <i>an, auf, in, hinter, neben, unter, über, vor, zwischen</i> • przyimki z dopełniaczem: <i>während, trotz, wegen, statt</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przyimki z celownikiem lub biernikiem: <i>an, auf, in, hinter, neben, unter, über, vor, zwischen</i> • przyimki z dopełniaczem: <i>während, trotz, wegen, statt, anlässlich, außerhalb, diesseits, jenseits, hinsichtlich, infolge</i>
CZASOWNIK	
<ul style="list-style-type: none"> • formy czasowe – strona czynna czasownika: Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I • czasowniki posiłkowe <i>sein, haben, werden</i> • czasowniki nieregularne ze zmianą samogłoski, np. <i>helfen, lesen, schlafen</i> • czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone, np. <i>aufmachen, bestehen</i> • czasowniki zwrotne, np. <i>sich waschen</i> • czasowniki modalne w trybie oznajmującym Präsens i Präteritum • czasowniki modalne w trybie przypuszczającym w czasie Präteritum <i>Er könnte früher aufstehen.</i> • czasownik lassen, np. <i>Ich lasse mein Auto reparieren. Ich lasse mir die Haare schneiden. Ich habe meinen Schirm in der Gaststätte gelassen.</i> • formy imiesłowowe czasownika: Partizip II 	<ul style="list-style-type: none"> • formy czasowe – strona czynna czasownika: Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I • czasowniki posiłkowe <i>sein, haben, werden</i> • czasowniki nieregularne ze zmianą samogłoski, np. <i>helfen, lesen, schlafen</i> • czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone, np. <i>aufmachen, bestehen</i> • czasowniki zwrotne, np. <i>sich waschen</i> • czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone z przedrostkami: <i>über-, um-, unter-, durch-, wieder-</i>, np. <i>übersehen, übersetzen, unternehmen, durchschauen, umstellen, wiederbringen, wiederholen</i>, np. <i>Ich habe den Text ins Deutsche übersetzt. Die Fähre setzt uns zum anderen Ufer über.</i> • czasowniki modalne w trybie oznajmującym Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, • czasowniki modalne w trybie przypuszczającym (w czasie Präteritum i Plusquamperfekt) <i>Er könnte früher aufstehen. Er hätte früher aufstehen können.</i> • czasownik lassen, np. <i>Ich lasse mein Auto reparieren. Ich lasse mir die Haare schneiden. Ich habe meinen Schirm in der Gaststätte gelassen.</i> • formy imiesłowowe czasownika: Partizip I, Partizip II • imiesłowy w funkcji przydawki, np. <i>Das weinende Kind saß auf der Bank. Der gebrauchte BMW war mir zu teuer.</i>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<ul style="list-style-type: none"> • tryb rozkazujący, np. <i>Lies den Text vor!</i> • bezokoliczniki z zu i bez zu w zdaniach w czasie Präsens i Präteritum, np. <i>Er hat vor, die Ferien an der Ostsee zu verbringen. Sie hat die Absicht, ins Ausland zu fahren. Er hat heute keine Lust, mit seinen Freunden auszugehen. Wir sind fähig, diese Aufgabe zu lösen. Ich höre meine Freundin singen.</i> • strona bierna czasownika (Vorgangspassiv): Präsens, Präteritum, Perfekt, np. <i>In Deutschland wird viel Bier getrunken. Das Auto wurde bereits verkauft. Die Aufgabe ist gelöst worden.</i> • strona bierna określająca stan (Zustandspassiv), np. <i>Alle Fenster sind geöffnet. Seine Tasche war schon gestern gepackt.</i> • tryb przypuszczający czasowników <i>haben</i> i <i>sein</i> oraz czasowników modalnych <ul style="list-style-type: none"> – Konjunktiv II (Präteritum), np. <i>Ich dachte, du wärest in der Schule.</i> • tryb warunkowy <ul style="list-style-type: none"> – Konditional I (würde + Infinitiv I), np. <i>Wenn ich mehr Geld hätte, würde ich mir ein neues Fahrrad kaufen.</i> • rekcja czasowników, np. <i>denken an, fragen nach, warten auf, stören</i> (Akk.) 	<ul style="list-style-type: none"> • tryb rozkazujący, np. <i>Lies den Text vor!</i> • bezokoliczniki z zu i bez zu w zdaniach w czasie Präsens, Präteritum, Perfekt, np. <i>Er hat vor, die Ferien an der Ostsee zu verbringen. Sie hat die Absicht, ins Ausland zu fahren. Er hat heute keine Lust, mit seinen Freunden auszugehen. Wir sind fähig, diese Aufgabe zu lösen. Ich erinnere mich nicht mehr, ihn schon einmal gesehen zu haben. Ich höre meine Freundin singen.</i> • strona bierna czasownika (Vorgangspassiv): Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, np. <i>In Deutschland wird viel Bier getrunken. Das Auto wurde bereits verkauft. Die Aufgabe ist gelöst worden. Nachdem das Museum eröffnet worden war, gab es viele Artikel in der Presse.</i> • strona bierna Präsens, Präteritum, Perfekt, z czasownikiem modalnym, np. <i>Der Text soll bis morgen gelesen werden. Der Aufsatz musste bis gestern korrigiert werden. Der Artikel hat von dem Journalisten korrigiert werden müssen.</i> • formy konkurencyjne dla strony biernej: <i>lassen</i> + <i>sich</i> + Infinitiv, <i>sein</i> + Infinitiv, np. <i>Diese Schuhe lassen sich leider nicht mehr reparieren. Der Aufsatz ist bis morgen zu schreiben.</i> • strona bierna określająca stan (Zustandspassiv), np. <i>Alle Fenster sind geöffnet. Seine Tasche war schon gestern gepackt.</i> • tryb przypuszczający <ul style="list-style-type: none"> – Konjunktiv II (Präteritum, Plusquamperfekt), np. <i>Ich dachte, du wärest in der Schule.</i> • tryb warunkowy <ul style="list-style-type: none"> – Konditional I (würde + Infinitiv I), np. <i>Wenn ich mehr Geld hätte, würde ich mir ein neues Fahrrad kaufen.</i> • rekcja czasowników, np. <i>denken an, fragen nach, warten auf, sich einsetzen für, stören</i> (Akk.), <i>folgen</i> (Dat.)

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
SKŁADNIA	
<ul style="list-style-type: none"> • zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające i rozkazujące • szyk wyrazów: prosty, przestawny oraz szyk zdania podrzędnie złożonego, np. <i>Wir haben täglich zwei Vorlesungen. Täglich haben wir zwei Vorlesungen. Ich weiß nicht, ob er schon angekommen ist.</i> • przeczenia <i>nein, nicht, kein, nie, niemals</i> i ich miejsce w zdaniu, np. <i>Ich habe ihn nie gesehen. Ich schwimme nicht mehr.</i> • zdania złożone współrzędnie ze spójnikami, np. <i>aber, denn, oder, sondern, und, deshalb, sonst, trotzdem</i> oraz zdania bezspójnikowe; <i>Ich war krank und musste zum Arzt gehen. Er verdient viel Geld, trotzdem ist er unzufrieden. Die Sonne scheint, es ist warm.</i> <ul style="list-style-type: none"> – zdania podrzędnie złożone: – zdania podmiotowe, np. <i>Es wundert mich, dass er nicht gekommen ist.</i> – zdania dopełnieniowe ze spójnikami, np. <i>dass, ob, wer, was, wo, wie; Der Lehrer sagt, dass dieses Buch interessant ist. Er weiß nicht, wo der Parkplatz ist.</i> – zdania okolicznikowe przyczyny ze spójnikami: <i>weil, da; Er bleibt zu Hause, weil sein Vater krank ist.</i> – zdania okolicznikowe czasu ze spójnikami: <i>wenn, als, bevor, bis, während;</i> <p><i>Bevor wir abreisten, besuchten wir noch unseren Professor.</i></p> 	<ul style="list-style-type: none"> • zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające i rozkazujące • szyk wyrazów: prosty, przestawny oraz szyk zdania podrzędnie złożonego, np. <i>Wir haben täglich zwei Vorlesungen. Täglich haben wir zwei Vorlesungen. Ich weiß nicht, ob er schon angekommen ist.</i> • przeczenia <i>nein, nicht, kein, nie, niemals, nirgends, keinesfalls</i> i ich miejsce w zdaniu, np. <i>Ich habe ihn nie gesehen. Ich schwimme nicht mehr.</i> • zdania złożone współrzędnie ze spójnikami, np. <i>aber, denn, oder, sondern, und, deshalb, sonst, trotzdem</i> oraz zdania bezspójnikowe; <i>Ich war krank und musste zum Arzt gehen. Er verdient viel Geld, trotzdem ist er unzufrieden. Die Sonne scheint, es ist warm.</i> <ul style="list-style-type: none"> – zdania podrzędnie złożone: – zdania podmiotowe, np. <i>Es wundert mich, dass er nicht gekommen ist.</i> – zdania dopełnieniowe ze spójnikami, np. <i>dass, ob, wer, was, wo, wie; Der Lehrer sagt, dass dieses Buch interessant ist. Er weiß nicht, wo der Parkplatz ist.</i> – zdania okolicznikowe przyczyny ze spójnikami: <i>weil, da; Er bleibt zu Hause, weil sein Vater krank ist.</i> – zdania okolicznikowe czasu ze spójnikami, np. <i>wenn, als, bevor (ehe), bis, nachdem, seitdem, sobald, solange, sooft, während;</i> <p><i>Bevor wir abreisten, besuchten wir noch unseren Professor. Nachdem wir den Artikel gelesen hatten, diskutierten wir über seinen Inhalt. Seitdem er in Berlin studiert, hat er viele Museen besichtigt. Ich rufe dich sofort an, sobald ich den Termin habe. Solange wir hier sind, hat es kein einziges Mal geregnet. Er besucht mich immer, sooft er in Polen ist.</i></p>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<ul style="list-style-type: none"> – zdania warunkowe rzeczywiste: wenn + Präsens, np. <i>Wenn es regnet, sehen wir fern.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zdania warunkowe rzeczywiste: wenn + Präsens, np. <i>Wenn es regnet, sehen wir fern.</i> – zdania warunkowe nierzeczywiste: Konjunktiv Präteritum czasowników: <i>sein, haben</i> oraz czasowników modalnych, Konditionalis I, Konjunktiv Präteritum, Konjunktiv Plusquamperfekt, np. <i>Wenn wir Zeit hätten, würden wir eine Weltreise machen. Hätten wir Lust, gingen wir ins Kino. Wäre er gesund, könnte er mitfahren. Hätte ich das gewusst, wäre ich nicht gekommen.</i>
<ul style="list-style-type: none"> – zdanie przyzwalające: <i>obwohl</i> np. <i>Obwohl das Wetter schlecht war, sind wir mit dem Ausflug zufrieden.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zdanie przyzwalające: <i>obwohl</i>, np. <i>Obwohl das Wetter schlecht war, sind wir mit dem Ausflug zufrieden.</i>
<ul style="list-style-type: none"> – zdanie okolicznikowe celu: <i>damit</i>, konstrukcja bezokolicznikowa <i>um ... zu</i>, np. <i>Wir nehmen ein Taxi, damit wir pünktlich am Bahnhof sind. Wir nehmen ein Taxi, um pünktlich am Bahnhof zu sein.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zdanie okolicznikowe celu: <i>damit</i>, konstrukcja bezokolicznikowa <i>um ... zu</i>, np. <i>Wir nehmen ein Taxi, damit wir pünktlich am Bahnhof sind. Wir nehmen ein Taxi, um pünktlich am Bahnhof zu sein.</i>
<ul style="list-style-type: none"> – zdanie przydawkowe z zaimkiem względnym <i>der, die, das</i>, np. <i>Das ist der Mann, dem ich geholfen habe. Das Kind, das vor der Schule steht, ist 8 Jahre alt. Das ist das Haus, in dem ich wohne.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zdanie przydawkowe z zaimkiem względnym <i>der, die, das</i>, np. <i>Das ist der Mann, dem ich geholfen habe. Herr Weber, dessen Frau bei uns arbeitet, ist gestern nach Bonn gefahren. Das Kind, das vor der Schule steht, ist 8 Jahre alt. Das ist das Haus, in dem ich wohne. Das ist der Regisseur, an dessen Namen ich mich nicht mehr erinnern kann.</i>
	<ul style="list-style-type: none"> – zdania okolicznikowe sposobu: <i>indem, dadurch dass, ohne dass (ohne ... zu), anstatt dass (anstatt ... zu)</i>, np. <i>Mein Bruder hört Musik, anstatt dass er Mathematik lernt. Marie lernte Deutsch, indem sie viele deutsche Zeitschriften las. Er fuhr nach Hause, ohne sich verabschiedet zu haben.</i>
	<ul style="list-style-type: none"> – zdania skutkowe: <i>so dass, als dass</i>, np. <i>Er war krank, so dass er nicht kommen konnte. Er fährt zu schnell, als dass wir ihn überholen könnten. Seine Eltern waren damals zu arm, als dass er hätte studieren können.</i>

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<ul style="list-style-type: none"> – zdania porównawcze: <i>so wie, als</i>, np. <i>Der Film ist besser, als ich dachte. Er schreibt so schnell, wie er kann.</i> • zdania z podwójnym spójnikiem: <i>nicht nur ... sondern auch, sowohl ... als auch</i>. np. <i>Sie kann sowohl schön singen als auch tanzen.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zdania porównawcze: <i>so wie, als, je ... desto</i>, np. <i>Der Film ist besser, als ich dachte. Er schreibt so schnell, wie er kann. Je mehr ich lese, desto reicher wird mein Wortschatz.</i> • zdania podrzędnie złożone z formami strony biernej, np. <i>Ich weiß nicht genau, wo „Hamlet“ heute gespielt wird.</i> • zdania z podwójnym spójnikiem: <i>entweder ... oder, einerseits ... andererseits, nicht nur ... sondern auch, sowohl ... als auch, weder ... noch, zwar ... aber</i>, np. <i>Entweder gehen wir ins Kino oder wir besuchen unsere Freunde. Er hatte weder Zeit noch Geld.</i>

W tekstach na rozumienie ze słuchu oraz rozumienie tekstów pisanych mogą wystąpić środki gramatyczne spoza powyższej listy. Znajomość takich środków nie będzie jednak warunkowała poprawnego rozwiązania zadań egzaminacyjnych.

2.6. Zakres środków gramatycznych na poziomie dwujęzycznym, obowiązujący na egzaminie maturalnym w 2021 roku

RODZAJNIK

1. Użycie rodzajnika nieokreślonego, np. *Da steht eine Tasse.*
2. Użycie rodzajnika określonego, np. *Die Tasse ist sauber.*
3. Użycie rzeczownika bez rodzajnika, np. *Herr Meier ist Lehrer.*

RZECZOWNIK

1. Odmiana rzeczownika (deklinacja mocna, słaba i mieszana) w liczbie pojedynczej, np. *der Mensch – des Menschen – dem Menschen – den Menschen*
2. Tworzenie liczby mnogiej, np. *die Tage, die Jungen, die Koffer, die Kinder, die Parks, die Brüder*
3. Rzeczowniki złożone, np. *das Klassenzimmer, der Aufruf, das Schlafzimmer, der Fahrkartenverkauf*
4. Rzeczowniki zdrobniące: *-chen, -lein*, np. *das Lämpchen, das Büchlein*
5. Rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności, np. *der Lehrer, die Zuschauerin*
6. Rzeczowniki z przyrostkami *-e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tät, -in, -um, -ung, -ium, -ment, -ling*, np. *die Wirklichkeit, die Nation, der Sperling, das Stadium*

7. Rzeczowniki z przedrostkami *Miss-, Un-, Ge-*, np. *das Missverständnis, die Unzufriedenheit, das Gebäude*
8. Rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. *die Berlinerin, der Franzose, die Polin, der Europäer*
9. Rzeczowniki tworzone od czasowników, np. *das Schreiben, das Aufräumen*
10. Rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłówów i liczebników, np. *das Gute, der Reisende, der Angestellte, der Erste*
11. Odmiana imion własnych, np. *Evas Familie, Müllers Haus, Hansens Tochter, die Taten des jungen Paul, Friedrich Schillers Dramen*
12. Rzeczownik po określeniu miary i wagi, np. *ein Liter Milch, ein Kilo Äpfel*
13. Rekcja rzeczownika, np. *das Interesse an/für, die Kontrolle über*

ZAIMEK

1. Zaimki osobowe, np. *ich, mir, mich*
2. Zaimek nieosobowy *es*
3. Zaimek zwrotny *sich*
4. Zaimki dzierżawcze, np. *mein, sein, unser, Ihr*
5. Zaimki wskazujące, np. *dieser, jener, der, derselbe, der gleiche*
6. Zaimki pytające, np. *wer, was, wann, welcher, was für ein, warum, wo, wohin, woher*
7. Zaimki nieokreślone, np. *alle, einige, etwas, jeder, jemand, man, einer, keiner, niemand, ein paar, sämtlich, ein bisschen, mehrere, irgendetwas, irgendwann*
8. Zaimki względne, np. *der, welcher*
9. Zaimek wzajemny *einander*
10. Zaimki *einer, eine, eins* z dopełniaczem, np. *Das Hotel „Bristol“ ist eins der besten Hotels in Warschau.*

PRZYMIOTNIK

1. Przymiotnik jako orzecznik, np. *Das Mädchen ist nett.*
2. Przymiotnik jako przydawka:
  - z rodzajnikiem określonym i zaimkiem wskazującym *dieser, jener, derselbe*, np. *das neue Auto, diese schöne Blume*
  - z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem *kein*, np. *ein kleines Kind, mein alter Freund, keine guten Filme*
  - bez rodzajnika, np. *frische Butter, kluge Schüler*
  - po zaimkach pytających, np. *Was für eine unglaubliche Geschichte ist das?*
  - po zaimkach liczebnych, np. *beide, alle, viele, wenige, manche, andere, einige, folgende; alle guten Schüler, viele bekannte Schriftsteller*
  - po liczebniku, np. *vier gute Schüler*
  - w formie stopnia wyższego i najwyższego, np. *Das ist sein jüngerer Bruder.*
3. Regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika, np. *klein – kleiner – der/die/das kleinste, am kleinsten; gut – besser – der/die/das beste, am besten; Was ist das höchste Gebäude in Europa?*

4. Przymiotniki w porównaniach, np. *Dieses Haus ist so hoch wie jenes. Eva ist fleißiger als ihre Schwester. Peter ist der schnellste von allen Schülern seiner Klasse. Berlin ist eine der größten Städte Europas.*
5. Przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. *Berliner Bahnhof, österreichisch, amerikanisch*
6. Przymiotniki pochodzące od nazw własnych, np. *das Brandenburger Tor*
7. Przymiotniki z przedrostkami *un-, ur-*, np. *unzufrieden, unpraktisch, uralt*
8. Przymiotniki z przyrostkami *-arm, -bar, -los, -isch, -reich, -sam, -wert, -voll*, np. *dankbar, arbeitslos, misstrauisch, abwechslungsreich, sehenswert*
9. Rekcja przymiotnika, np. *reich an, zufrieden mit*

LICZEBNIK

1. Liczebniki główne, np. *zehn, einhundertzwanzig*
2. Liczebniki porządkowe, np. *der siebte*
3. Liczebniki mnożne i nieokreślone, np. *zweimal, viel*
4. Liczebniki ułamkowe i dziesiętne, np. *anderthalb, ein Drittel, 0,8 – null Komma acht*
5. Użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości, np. *zwei Quadratmeter, sieben Liter*

PRZYSŁÓWEK

1. Przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi, np. *Worauf wartest du? Ich warte darauf. Wovon hängt das ab?*
2. Regularne i nieregularne stopniowanie przysłówek, np. *wohl – wohler – am wohlsten, gern – lieber – am liebsten*
3. Przysłówki m.in. czasu i miejsca, np. *heute, dort, hier, oben, unten, morgen, bald, dann, endlich, damals, gestern, links, rechts, draußen, drüben*

PARTYKUŁA

1. Użycie partykuł, np. *sehr, besonders, viel, erst, sogar, immer, etwa, eben, ziemlich, aber, denn, mal, doch, etwa, ja, enorm, höchst, außerordentlich, außergewöhnlich, äußerst*

PRZYIMEK

1. Przyimki z celownikiem, np. *aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber, ab, außer, entgegen, gemäß, zufolge*
2. Przyimki z biernikiem, np. *durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis, wider*
3. Przyimki z celownikiem lub biernikiem, np. *an, auf, in, hinter, neben, unter, über, vor, zwischen*
4. Przyimki z dopełniaczem, np. *während, trotz, wegen, statt, anlässlich, außerhalb, diesseits, jenseits, hinsichtlich, infolge, innerhalb*

CZASOWNIK

1. Formy czasowe strona czynna czasownika: Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I
2. Czasowniki posiłkowe sein, haben, werden
3. Czasowniki nieregularne ze zmianą samogłoski, np. *helfen, lesen, schlafen*
4. Czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone, np. *abfahren, bestehen*
5. Czasowniki zwrotne, np. *sich waschen*
6. Czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone z przedrostkami: *über-, um-, unter-, durch-, wieder-, wider-, voll-*, np. *übersehen, übersetzen, unternehmen, durchschauen, umstellen, wiederbringen, wiederholen; Ich habe den Text ins Deutsche übersetzt. Die Fähre setzt uns zum anderen Ufer über.*
7. Czasowniki modalne w trybie oznajmującym w czasie Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I, np. *Wir haben ihn fragen müssen.*
8. Czasowniki modalne w trybie przypuszczającym, np. *Er hätte früher aufstehen können.*
9. Czasownik lassen, np. *Ich lasse mein Fahrrad reparieren. Ich lasse mir die Haare schneiden. Ich habe meinen Schirm in der Gaststätte gelassen.*
10. Formy imiesłowowe czasownika: Partizip I, Partizip II, np. *Das Kind saß weinend auf der Parkbank. In Berlin angekommen, begab ich mich ins Hotel.*
11. Imiesłowy w funkcji przydawki, np. *Das weinende Kind saß auf der Bank. Der gebrauchte BMW war mir zu teuer.*
12. Tryb rozkazujący, np. *Lies den Text vor!*
13. Bezokoliczniki z *zu* i *bez zu*, np. *Ich höre meine Freundin singen. Er hat vor, die Ferien an der Ostsee zu verbringen. Sie hat die Absicht, ins Ausland zu fahren. Wir sind fähig, diese Aufgabe zu lösen. Ich erinnere mich nicht mehr, ihn schon einmal gesehen zu haben. Er hat heute keine Lust, mit seinen Freunden auszugehen.*
14. Strona bierna czasownika (Vorgangspassiv): Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, np. *In Deutschland wird viel Bier getrunken. Das Auto wurde bereits verkauft. Die Aufgabe ist gelöst worden. Nachdem das Museum eröffnet worden war, gab es viele Artikel in der Presse. Der Artikel wird bis morgen geschrieben werden.*
15. Strona bierna Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt z czasownikiem modalnym, np. *Der Text soll bis morgen gelesen werden. Der Aufsatz musste bis gestern korrigiert werden. Der Artikel hat von dem Journalisten korrigiert werden müssen.*
16. Formy konkurencyjne dla strony biernej, np. *lassen + sich + Infinitiv, sein + Infinitiv; Diese Schuhe lassen sich leider nicht mehr reparieren. Diese Arznei ist zweimal täglich einzunehmen. Der Aufsatz ist bis morgen zu schreiben. Das Wasser ist trinkbar.*
17. Strona bierna określająca stan (Zustandspassiv), np. *Alle Fenster sind geöffnet. Seine Tasche war schon gestern gepackt.*

18. Tryb przypuszczający:
- Konjunktiv I (Präsens, Perfekt), np. *Die Kanzlerin werde sich in Kürze zu den Vorwürfen äußern, teilte der Regierungssprecher mit.*
  - Konjunktiv II (Präteritum, Plusquamperfekt), np. *Hätte ich Zeit, ginge ich heute ins Kino. Wenn ich gestern Zeit gehabt hätte, wäre ich ins Kino gegangen.*
19. Tryb warunkowy: Konditional I (*würde* + Infinitiv I), np. *Wenn ich mehr Geld hätte, würde ich mir ein neues Auto kaufen.*
20. Rekcja czasowników, np. *denken an, fragen nach, warten auf, sich einsetzen für, stören (Akk.), folgen (Dat.), gedenken (Gen.)*

SKŁADNIA

1. Zdania pojedyncze oznajmujące, pytające, rozkazujące.
2. Szyk wyrazów: prosty, przestawny oraz szyk zdania podrzędnie złożonego, np. *Wir haben täglich zwei Vorlesungen. Täglich haben wir zwei Vorlesungen. Ich weiß nicht, ob er schon angekommen ist.*
3. Przeczenia *nein, nicht, kein, nie, niemals, nirgends, keinesfalls* i ich miejsce w zdaniu, np. *Ich habe ihn nie gesehen. Ich schwimme nicht mehr.*
4. Zdania złożone współrzędnie, np:
  - zdania bezspójnikowe: *Die Sonne scheint, es ist warm.*
  - zdania ze spójnikami *aber, denn, oder, und, sondern; Ich war krank und musste den Arzt besuchen.*
  - zdania ze spójnikami *außerdem, dann, deshalb, sonst, trotzdem; Er verdient viel Geld, trotzdem ist er unzufrieden.*
5. Zdania z podwójnym spójnikiem, np: *entweder .. oder, einerseits ... andererseits, nicht nur ... sondern auch, sowohl ... als auch, weder ... noch, zwar ... aber; Entweder gehen wir ins Kino oder wir besuchen unsere Freunde. Er hatte weder Zeit noch Geld. Einerseits möchte ich schnell abnehmen, andererseits kann ich auf Süßigkeiten nicht verzichten.*
6. Zdania podrzędnie złożone:
  - zdania podmiotowe, np.: *Wer in München ist, muss auch Münchner Bier trinken. Es wundert mich, dass er nicht gekommen ist.*
  - zdania dopełnieniowe ze spójnikami, np. *dass, ob, wer, was, wo, wie; Der Lehrer sagt, dass dieses Buch interessant ist. Er weiß nicht, wo der Parkplatz ist.*
  - zdania okolicznikowe przyczyny ze spójnikami np. *weil, da; Er bleibt zu Hause, weil sein Vater krank ist.*
  - zdania okolicznikowe czasu ze spójnikami, np. *wenn, als, bevor, ehe, bis, nachdem, seitdem, während, sobald, solange, sooft; Bevor wir abreisten, besuchten wir noch unseren Professor. Nachdem wir den Artikel gelesen hatten, diskutierten wir über seinen Inhalt. Seitdem er in Berlin studiert, hat er viele Museen besichtigt. Ich rufe dich sofort an, sobald ich den Termin habe. Solange wir hier sind, hat es kein einziges Mal geregnet. Er besucht mich immer, sooft er in Polen ist. Sooft er kommt, bringt er Blumen mit.*

- zdania warunkowe rzeczywiste *wenn* + Präsens, np. *Wenn es regnet, sehen wir fern.*
- zdania warunkowe nierzeczywiste ze spójnikiem *wenn* oraz bezspójnikowe, np. *Wenn ich mehr Zeit gehabt hätte, hätte ich einen besseren Aufsatz geschrieben. Wenn wir Zeit hätten, würden wir eine Weltreise machen. Hätten wir Lust, gingen wir ins Kino. Wäre er gesund, könnte er mitfahren. Hätte ich das gewusst, wäre ich nicht gekommen.*
- zdanie przyzwalające ze spójnikami: *obwohl, obgleich, obschon*, np. *Obwohl das Wetter schlecht war, sind wir mit dem Ausflug zufrieden. Obgleich er vorbereitet war, hat er die Prüfung nicht bestanden.*
- zdanie okolicznikowe celu: *damit*, konstrukcja bezokolicznikowa *um ... zu*, np. *Wir nehmen ein Taxi, damit wir pünktlich am Bahnhof sind. Wir nehmen ein Taxi, um pünktlich am Bahnhof zu sein.*
- zdanie przydawkowe z zaimkiem względnym *der, die, das, welcher, welche, welches* oraz w połączeniu z przyimkiem, np. *Das ist der Mann, dem ich geholfen habe. Ich kenne den Jungen, mit dem du gestern gesprochen hast. Der Schüler, dessen Eltern Deutschlehrer sind, kann sehr gut Deutsch. Das Kind, das vor der Schule steht, ist 8 Jahre alt. Wo ist die Dame, welche du gestern kennengelernt hast? Herr Weber, dessen Frau bei uns arbeitet, ist gestern nach Bonn gefahren. Das ist das Haus, in dem ich wohne. Das ist der Regisseur, an dessen Namen ich mich nicht mehr erinnern kann.*
- zdania okolicznikowe sposobu: *indem, dadurch dass, ohne dass (ohne ... zu), anstatt dass (anstatt ... zu)*, np. *Mein Bruder hört Musik, anstatt dass er Mathematik lernt. Marie lernte Deutsch, indem sie viele deutsche Zeitschriften las. Er fuhr nach Hause, ohne sich verabschiedet zu haben.*
- zdania skutkowe: *so dass*, np. *Er war sehr krank, so dass er nicht kommen konnte.*
- zdania porównawcze: *so ... wie, als, je ... desto*, np. *Der Film ist besser, als ich dachte. Er schreibt so schnell, wie er kann. Je mehr ich lese, desto mehr verstehe ich. Je mehr ich lese, desto reicher wird mein Wortschatz.*
- zdania porównawcze nierzeczywiste: *als, als ob*, np. *Sie schaut mich an, als ob sie mich nicht verstünde (verstanden hätte). Der Junge tut so, als könnte er nicht laufen.*
- zdania nierzeczywiste wyrażające życzenie, np. *Wenn er nur käme! Hätte ich doch mehr gelernt!*
- zdania podrzędnie złożone z formami strony biernej, np. *Ich weiß nicht genau, wo „Hamlet“ heute gespielt wird.*
- konstrukcje imiesłowowe, np. *In Berlin angekommen, gingen wir sofort ins Hotel.*
- przydawka rozwinięta, np. *Das von ihm geschriebene Buch wurde schon herausgegeben.*

- mowa zależna (Konjunktiv I i II), np. *Der Student sagte, dass er keine Lust zum Studieren habe. Sie sagten, dass sie keine Platzkarten bekommen hätten. Er hat erzählt, seine Eltern hätten ihre Wohnungsschlüssel bei den Nachbarn gelassen. Er fragte mich, ob der Film interessant sei.*

2.7. Jak wykorzystać wiedzę o zmianach w procesie nauczania i przygotowania do egzaminu?

2.7.1. Tematy, których już nie ma

Zasadniczo proces nauczania pozostaje taki sam. Przede wszystkim – na bazie poszerzanego na zajęciach słownictwa – ćwiczymy umiejętności rozumienia, tworzenia tekstu, formułowania wypowiedzi ustnej, gdyż tego nie da się po prostu pominąć.

Jednak dzięki liście wykreślonych tematów możemy elastyczniej podejść do treści, które umieszczone są w podręcznikach i innych materiałach źródłowych.

Na przykład temat 7) zakupy i usługi – środki płatnicze, banki. Dotychczas jako jeden z przykładowych tematów podstawy programowej stanowił inspirację dla autorów podręczników przygotowujących do poziomu B1/B1+ (do tej pory matura na poziomie podstawowym, aktualnie na poziomie rozszerzonym).

Analizując przykładowy tekst, trzeba zwrócić uwagę, jak dalece zgłębia on temat. Jeżeli w tekście pojawiają się zdania takie jak:

- *Viele Banken bieten auch für Schüler (über 18) und Studenten besonders günstige oder sogar kostenlose Kreditkarten an.*
- *Die Karte wird im Geschäft mit dem Magnetstreifen vom Verkäufer durch ein Lesegerät gezogen und nach ein paar Sekunden ist die Zahlung auch schon erfolgt.⁶*

to z powodzeniem można ten tekst przy tegorocznych powtórkach pominąć. Jest to przykład tekstu szczegółowo opisującego korzystanie ze środków płatniczych lub sytuacji, która ma miejsce w banku.

Dla porównania należy przyrzeć się innemu fragmentowi tekstu:

- *Für viele ist es ganz normal, jede Woche Kleidung zu kaufen. Ab wann wird es gefährlich?*

⁶ Fragmenty tekstu do zadania na czytanie ze zrozumieniem *Repetitorium maturalne język niemiecki podstawowy*, Direkt, LektorKlett, s. 69.

- *Wenn man kein Geld mehr auf dem Konto hat und trotzdem einkauft, zum Beispiel mit der Kreditkarte. Bei mir ging es nie so weit, dass mein Konto in Minus war⁷.*

Wprawdzie i w tym przypadku występuje leksyka dotycząca środków płatniczych, ale jest ona potraktowana instrumentalnie i nie przeszkadza w globalnym rozumieniu tekstu, a wykorzystane pojęcia: *Konto* i *Kreditkarte* są dla zdającego czytelne.

Konkludując: Nie należy w sposób drastyczny rezygnować w procesie nauczania z leksyki powiązanej z wyciętym tematem z podstawy programowej. Można zrezygnować z tekstów, których leksyka opiera się głównie na danym temacie, ale nie z podstawowych słów.

2.7.2. Wymagania szczegółowe

Dodatkowo warto pamiętać, że podstawa programowa, a również jej okrojona forma, czyli wymagania egzaminacyjne, zawierają oprócz listy tematów dokładnie określone wymagania szczegółowe, które poza umiejętnością rozróżniania formalnego i nieformalnego stylu (na tegorocznym egzaminie: tylko w podstawowym zakresie) nie uległy zmianie.

Dobrym przygotowaniem do egzaminu jest próba określenia np. kontekstu w tekście lub dialogu w formie udzielenia sobie odpowiedzi na poszczególne pytania:

- Gdzie są osoby prowadzące dialog? Gdzie rozgrywa się np. akcja tekstu?
- Kto uczestniczy w rozmowie? Kim jest rozmówca? Kto jest bohaterem tekstu?
- Do kogo zwraca się rozmówca/autor tekstu?
- W jakim czasie odbywa się rozmowa? Kiedy został napisany tekst?
- Jaka to sytuacja?

Można próbować też określić intencje nadawcy/autora tekstu, czyli zastanowić się, po co ten tekst został napisany? Co chciał osiągnąć autor? Ostrzec, zaprosić, przeprosić, a może podziękować.

2.7.3. Zakres środków gramatycznych

Pozornie trudno byłoby określić, jak przygotowywać ucznia do egzaminu, korzystając z informacji, czego uczeń nie musi umieć. Ma to jednak istotne znaczenie, zważywszy na warunki, w jakich są prowadzone lekcje – zajęcia zdalne – jak również czas, jaki pozostał do egzaminu. Znając listę środków gramatycznych, które nie będą egzekwowane w czasie egzaminu, możemy pominąć w procesie nauczania te teksty i ćwiczenia, które są temu poświęcone. Natomiast w sytuacjach, gdy dana konstrukcja

⁷ Fragment zadania 7 z *Arkusza maturalnego na poziomie podstawowym z sesji maturalnej 2015*, dostępnego na stronie CKE i stronach OKE.

wydaje się nieodzowna, należy próbować ją zastąpić, szukając alternatywnych rozwiązań: synonimów, zdań pojedynczych w miejsce złożonych, konstrukcji bezosobowej z *man* zamiast strony biernej itp. Oczywiście nikt nie zabroni uczniowi użyć którejs z wykreślonych struktur. Będzie to jedynie świadczyło o wyższym poziomie znajomości języka w jego przypadku. W samym procesie przygotowania do egzaminu ważne jednak jest to, aby poznawać i utrzymywać konstrukcje, które są wymagane.

Warto potraktować zakres wymagań egzaminacyjnych i zakres środków gramatycznych jako swoiste *check listy*, które pozwolą nie pominąć istotnych elementów i pomogą kontrolować stopień aktualnego przygotowania.

2.8. Jak zdający może samodzielnie pracować z nowymi wymaganiami?

2.8.1. Praca z tekstem i nowym zakresem środków gramatycznych

- 1) Pracując z zadaniami sprawdzającymi rozumienie tekstu, warto zaznaczać słowa kluczowe, a następnie próbować znaleźć do nich synonimy i, nie używając słów z tekstu, stworzyć jego streszczenie.
- 2) Kolejnym ćwiczeniem może być spisanie tego streszczenia i podkreślenie zdań złożonych. Można też przekształcić tekst tak, aby użyć przynajmniej 3–4 różnych konstrukcji zgodnie z zakresem struktur.
- 3) Dodatkowym ćwiczeniem przygotowującym do egzaminu byłaby samokontrola zdającego. Umiejętność poprawy błędów pogłębia świadomość językową.
- 4) Można też zastosować wzajemne sprawdzanie prac. Taka procedura pozwoli dodatkowo wyłapać niespójności w tekście i zakłócenia logiki.

2.8.2. Tworzenie wypowiedzi z nowym zakresem środków gramatycznych

Niezwykle istotnym wymaganiem ogólnym sprawdzanym na egzaminie jest umiejętność tworzenia własnej wypowiedzi. Ponieważ uczeń może za nią uzyskać 20% całej punktacji za egzamin, warto się do tego dobrze przygotować.

Na początek warto szczegółowo przeanalizować polecenie, tworząc asocjogram, w którym możemy zebrać potrzebną leksykę, zastanowić się nad treścią do każdego podpunktu polecenia i przemyśleć, jakie struktury możemy wykorzystać.

Do ćwiczeń w tworzeniu wypowiedzi warto wykorzystać arkusze maturalne z lat ubiegłych. Ich tematyka jest zgodna z wymaganiami na ten rok, a dodatkowe ułatwienie stanowi istniejący już i podany model oceniania.

Zgodnie z kryteriami oceny warto się zastanowić, co powinno się znaleźć w pracy, by można ją było ocenić na najwyższą liczbę punktów.

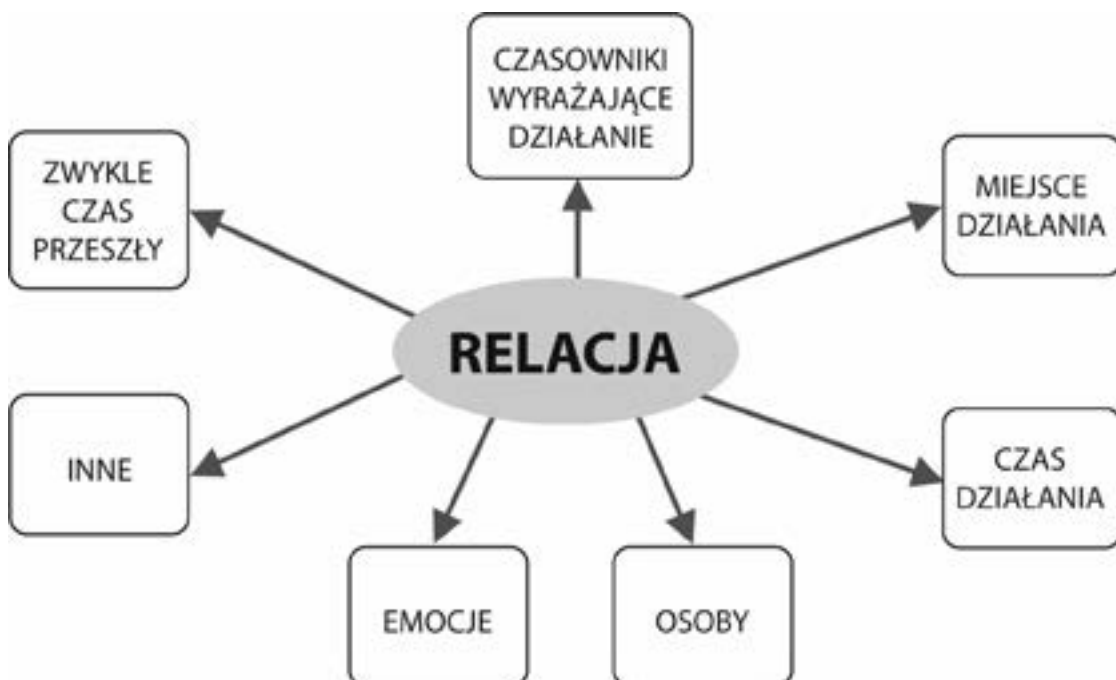
Podpunkty polecenia odpowiadają zawsze określonym wymaganiom szczegółowym z podstawy programowej, a te na ten rok nie uległy zmianie. Są one zwykle idealną wskazówką, czego oczekuje autor zadania.

- Jeżeli jednym z elementów jest opis czegoś, to na pewno warto użyć przymiotników i zdań złożonych porównawczych.
- Jeżeli będziemy pytani o wyjaśnienie, to aż się prosi użycie zdań okolicznikowych przyczyny.
- Większość wypowiedzi da się uzupełnić zdaniem dopełnieniowym lub przydawkowym.

Do każdego podpunktu wypracowania warto stworzyć mapę myśli/asjocjogram, który usystematyzuje pracę ucznia. Można tam zawrzeć wszystkie potrzebne informacje:

- Jakich elementów leksyki należałoby użyć? Jaka to tematyka?
- Jakie struktury i środki gramatyczne jestem w stanie zastosować?
- Jaką treść pozwoli zrealizować to polecenie (odnieść się do niego i je rozwinąć)?

Rysunek 1. Przykładowy asocjogram/mapa myśli związana z podpunktem zawierającym relację

Źródło: Zasoby własne autorki

W zadaniach wymagających tworzenia własnej wypowiedzi dość często pojawia się podpunkt, w którym jest sprawdzane wymaganie szczegółowe – relacjonowanie. Dlatego warto sobie przemyśleć pewne rozwiązania na etapie nauki, a nie w stresie egzaminacyjnym.

Podobne asocjoramy warto zawczasu opracować również do innych wymagań szczegółowych, które mogą pojawić się w zadaniu sprawdzającym umiejętność tworzenia wypowiedzi, jak np.: opis, wyrażanie i uzasadnianie opinii, przedstawianie zalet i wad różnych rozwiązań, opisywanie intencji, doświadczeń i planów.

Do ćwiczeń z młodzieżą warto wykorzystywać [arkusze egzaminacyjne z lat ubiegłych](#) i zawarte w nich gotowe przemyślane zadania.

Można w tym celu wykorzystywać pełne polecenia (nagłówek i cztery podpunkty), lub kompilować ćwiczenia do określonych wymagań szczegółowych.

Przykładowe polecenia związane z relacjami/reakcjami⁸:

- 1) Jak **zareagowali** rodzice na wiadomość o **nagrodzie** pieniężnej za twój **artykuł**?
- 2) Napisz, jak koledzy zareagowali na twoje wystąpienie w debacie, na której przedstawiałeś model szkoły przyszłości.
- 3) Zrelacjonuj imprezę, która odbyła się w dniu otwarcia centrum handlowego.
- 4) Zrelacjonuj imprezę, którą wspólnie zorganizowaliście ostatnio w waszej WG.
- 5) Wyjaśnij, jak udało ci się rozwiązać problem, który pojawił się na ostatnich zajęciach szkolnych.
- 6) Napisz, jak opiekowała się tobą rodzina podczas twojej choroby.

Praca ucznia mogłaby polegać na podaniu reakcji i samodzielnym sprawdzeniu, czy wszystkie istotne elementy zostały uwzględnione.

Przykładowa realizacja punktu 1)

*Meine **Eltern** haben sich sehr **über den Preis gefreut**. Sie haben mich sofort **angerufen und gratuliert**. Am meisten hat mich aber gefreut, dass ihnen mein **Artikel auch gefallen hat** und dass ich jetzt **so viel Geld** habe.*

Im więcej asocjogramów uczeń samodzielnie i starannie przygotowuje, tym łatwiej i szybciej będzie w stanie stworzyć swój plan pracy podczas egzaminu.

⁸ Polecenia na podstawie arkuszy egzaminacyjnych z lat ubiegłych.

2.8.3. Poszerzanie zasobu leksyki

Nawet jeżeli zakres tematyki został ograniczony, a oczekiwania wobec poziomu biegłości językowej obniżone, nie zwalnia to nas z poszerzania i utrwalania leksyki.

Zadania da się dostosować również do zajęć zdalnych.

- 1) Każdy uczeń tworzy opis miejsca bez jego nazwania – podaje kluczowe elementy. Ostatni element jednoznacznie wskazuje na opisywane miejsce. Po wysłuchaniu lub odczytaniu opisu pozostali uczniowie określają, jakie miejsce zostało opisane.
- 2) Uczniowie tworzą np.: opisy, relacje, opinie itp., a następnie wykreślają 3 dowolne słowa, kolejna osoba stara się wstawić w luki brakujące słowa.
- 3) Każdy uczeń pisze maila, udostępnia go nauczycielowi, nauczyciel przekazuje maile kolejnym uczniom. Każdy stara się sprawdzić błędy w innych 2–3 pracach (umiejętność kontroli i samokontroli, utrwalenie słownictwa po przeczytaniu kolejnych wersji). Na koniec uczniowie wspólnie z nauczycielem sprawdzają: ile i jakie błędy zauważyłem/-am, nad czym muszę jeszcze popracować, jakich słów mi zabrakło itd.).

Można też stworzyć pracę pisemną i powiązać z nią kilka ćwiczeń:

- 1) Stworzyć kilka luk, a następnie polecić uzupełnienie ich samodzielnie lub w grupie.
- 2) Można spisać listę ewentualnych synonimów.
- 3) Każdy uczeń może spróbować stworzyć polecenie do tej wypowiedzi, a następnie porównać je z innymi.
- 4) Można wybrać 8 kluczowych słów i polecić napisanie nowego maila samodzielnie.

Liebe Eva,

ich bin leider [REDACTED], weil ich im Winter keine Mütze getragen habe. Ich habe Fieber und starken [REDACTED]. Es dauert schon zwei Wochen.

Der Arzt sagte mir, dass ich zwei Wochen zu Hause [REDACTED] muss. Ich soll Hustensaft trinken und [REDACTED] zweimal täglich einnehmen.

Meine Familie ist sehr nett für mich. Meine Mama [REDACTED] mir jeden Tag eine andere Suppe. Heute war es Tomatensuppe, die ich so gerne esse. Und meine Schwester [REDACTED] mir, was jeden Tag in der Schule passiert.

Schade, dass ich so lange nicht in der Schule war. Ich möchte so gerne meine [REDACTED] treffen. Ich muss auch alle [REDACTED] und die Texte vom Unterricht alleine machen.

Hoffentlich bin ich bald wieder gesund.

Herzliche Grüße

Deine Anna

Źródło: Zasoby własne autorki

Podsumowanie

Z natury swojej ludzie nie lubią zmian, ale te, które zostały przedstawione w powyższym opracowaniu – zmiany wymagań egzaminacyjnych – mają służyć tegorocznym absolwentom szkół i pomóc im pokonać stres związany z nową sytuacją oraz posłużyć skutecznemu przygotowaniu do egzaminu. I oby spełniły one nasze oczekiwania!

Bibliografia

Podstawa programowa z komentarzami. Języki obce w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum, Tom 3.

Załącznik nr 2 – EM_Wymagania – wymagania egzaminacyjne dotyczące egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2020/2021, www.gov.pl

Informator o egzaminie maturalnym z języka niemieckiego od roku szkolnego 2014/2015, Centralna Komisja Egzaminacyjna, okręgowe komisje egzaminacyjne, strona [CKE](#)

